

A FELSÉGES MORAJLÁS

GOBBY FEHÉR GYULA

Ültünk az áruházban, és csokoládét majszoltunk. Messzike figyelmeztetett bennünket, hogy egy morzsa nem sok, annyi nyom sem maradhat utánunk. Szavait komolyan vettük, Messzike híres szakember volt.

Még a nyálcsöppek is árulók lehetnek. Mondta. A legjobb, ha a papíráról leeszitek a kockákat, s aztán rendesen összehajtogatva zsebre vágjátok a papírt.

A fenekünk alá törülközőket raktunk, hogy föl ne fázunk, komótosan eszegettünk. Vártuk, hogy elvonuljon az éjjeli járőr. Állítólag fél egykor mennek végig a főutcán, akkor világítanak be ide a polcok közé is, a legkényelmesebb kívárni elvonulásukat, hogy senki se zavarja meg a munkánkat.

Egyszerű főzőcsokoládét választottam, mert szerettem kesernyés ízét, de Balos tejes csokoládét vett maga elé. Egyszer csak fölsóhajtott, s gyors mozdulattal összepakolta az egészet.

Messzike odaszólt. Mi baj? Talán nem jó?

De jó. Mondta Balos.

Mert néha régi is van köztük. Mondta Messzike. Szabály szerint nem is adhatnák el, ha lejárt a szavatossági ideje, de nálunk ezzel senki sem törődik.

Eszembe jutott, milyen éhesek voltunk az áruházban. Mondta Balos.

Nem tudtam, hogy árvaházi gyerek volt. Amíg várakoztunk, elmesélte.

Öt évig voltam bennlakó. Mondta. Mikor meghalt a nagynéném, aki nevelt, nem volt hova lennem. Örült szerencsém volt, hogy egyáltalán befogadtak, mert így tovább járhattam iskolába, minden évben kaptunk új ruhát, és naponta háromszor ettünk. Ha nem jutok be, most valahol kubikolnék, vagy valamelyik bácskai szálláson lennék béreslegény.

Nem becsülöm le a béreseket, de hozzájuk képest ma mégis úr vagyok.

Általában harminc–harmincöt bennlakó volt, emellett az egyház támogattot jó néhány családot is, akiknél kihelyezett árvák laktak. Mi, ott benn, előkelőbbnek éreztük magunkat. Csak állandóan éhesek voltunk.

Nagyon nehezen szoktam meg, hogy minduntalan imádkozni kell. Ha fölkelünk, imával köszöntöttük a napot. Reggeli előtt az asztalnál imádkoztunk. Az ebédhez nem nyúlhattunk, míg a tiszteletes úr el nem mondta a hálaadó asztali áldást, délután hittanóra volt, vacsora előtt legalább egy miatyánk, s mielőtt ágyba bújunk volna, ismét fohászkodnunk kellett. Volt, aki úgy behülyült, hogy még az ágyban is könyörgéssel altatta magát.

Megpróbáltam elmismásolni a dolgot, de a nővérek is komolyan vették a dolgukat, ha észlelték, hogy csak színészkedem, rögtön kiebrudaltak a sorból, s a tiszteletes úr csak egyféleképpen büntetett. Aki nem ájtatoskodott, az nem is evett.

Úgy zsolozmáztam, mint a vízfolyás. Mégis folyton éhes voltam.

Mindnyájan növendék gyerekek voltunk, uzsonnázni szerettünk volna, de szigorú rend volt az internátusban, reggeli, ebéd, vacsora.

Aki panaszkodott, hogy éhes, annak parancsba adták, hogy imádkozzon.

Így hát senki sem panaszkodott.

Inkább loptunk. Az iskolában elloptuk az osztálytársaink uzsonnját, a környékbeli gazdáktól elloptuk a termést. Nagyon óvatosnak kellett lenni, mert ha valakit elkaptak, azt a tiszteletes úr szigorúan megbüntette. Esetleg napokig nem kapott enni. Találékonyak és ügyesek lettünk.

De akármennyit is zsákmányoltunk, mindig éhesek voltunk.

Minden madárfészekből kiszedtük a tojásokat. A madárcseresznyefákat letaroltuk, meg sem vártuk, hogy megérjen a termés. Csupa folt lett a ruhánk, ha érni kezdett az eper.

De mintha minden megevett falat után éhesebbek lettünk volna.

A tiszteletes, König Gáspár kövér, kerek arcú ember volt. A hittanórákon sokszor gondolkodtam rajta, ő mit ehet, hogy ilyen kerek. Ha nem kapcsolta be a kabátját, gömbölyű pocakja kilátszott. Biztos többet imádkozott, mint mi valamennyien, mert nem látszott éhesnek.

Azt, hogy mennyire félt tőlünk, csak utólag látom. Utólag. Akkor féltelmes zsarnoknak tűnt. Megkövetelte, hogy a hittanórát mozdulatlanul üljük végig. Hátratett kéz, merev arc. Kérdésre pattanni kellett, katonás válasz, utána vissza a székre.

Olyasmit követelt tőlünk, amit eleve lehetetlen volt teljesíteni. Miután a reggeli imát ájtatosan végigmondtuk, Gizi asszony villogó szeme utasított rendre bennünket. Az iskolában a tanárok vigyáztak ránk, hogy rendszeresen viselkedjünk. Az ebédért alázatosan sorba álltunk, csendben kellett ennünk, utána szó nélkül a szobákba vonulni, hogy megcsináljuk az iskolában kapott házi feladatot. Senki sem nyikkanhatott, mert akkor zavarta a többit. Sehol sem tombolhattuk ki magunkat. A délutáni hittanóra volt a legrettenetesebb. Akkor már szinte rángatóztunk a mozgásvágytól.

König Gáspár pedig minden moccanást személye elleni sértésnek tekintett. Kerek arcában két barna és szabályosan kerek szem villogott. Úgy emlékszem rá, állandó jellegű sértődöttséggel tekintett a világra. Tény, hogy a hittanórák jó része figyelmeztetésekkel, rendreutasításokkal, sarokba állításokkal telt el. És vacsoramegvonással.

Ültünk mereven, és hallgattuk a szentírás szavait.

„Jézus pedig monda nékik: Nem szükség elmenniök, adjatok nékik ti enniök.

Azok pedig mondanak néki: Nincsen itt, csupán öt kenyerek és két halunk.

Ő pedig mondá: Hozzátok azokat ide hozzám.”

Ekkor megkordult a gyomrom.

Sokszor korgott, az osztály csöndjében szinte visszhangzott.

König fölkapta a fejét. Megkérdezte, hogy ki volt az, de senki sem jelentkezett. Tovább olvasta a Bibliát.

„És mikor megparancsolá a sokaságnak, hogy üljenek le a fűre, vevé az öt kenyeret és a két halat, és szemeit az égre emelvén, hálákat ada, és megszegvén a kenyereket, adá a tanítványoknak, a tanítványok pedig a sokaságnak.”

Próbáltam úgy összegörnyedni, hogy elszorítsam a gyomromat, de hiába igyekeztem. Mikor a halra gondoltam, ismét jelentkezett. Nagyon szeretem a sült halat. A mai napig szenvedélyes horgász vagyok.

Először halkán és vékony hangon csikorgott, aztán erősödve mormogott a hasam, akárhogy fészkelődtem, képtelen voltam parancsolni neki.

König egyből kiszúrt. Eredj a sarokba. Mondta. Ott produkálhatod magad.

Nem is tiltakoztam. Fölösleges lett volna. Féltettem a vacsorámat. A sarokba osontam a kályha mellé.

„És mindnyájan evének, és megelégedének, és felszedék a maradék darabokat, tizenkét teli kosárral.”

Akkor valaki másnak is megszólalt a hasa az osztályban. Elég halkán, de a csöndben mégis visszhangozva.

König abbahagyta az olvasást.

Megkérdezte tőlem, hogy én voltam-e.

Most nem. Mondtam. Nem hiszem, hogy én lettem volna.

Úgy látszik, még valaki a sarokba akar állni. Mondta. Aki azt kívánja, csak jelentkezzen.

De senki sem szólt, így hát olvasta tovább a szöveget.

„Aki pedig ettek vala, mintegy ötezren valának férfiak, asszonyokon és gyermekeken kívül.”

Egyszerre több has is hallatszott. Nem egyforma erővel, s nem egyforma hangon. Valaki kuncogott a hátam mögött.

König fölördített. Nagyon nevetséges. Mondta. Inkább szégyellnétek magatokat. Isten ígését se vagytok képesek ember módjára befogadni.

A kuncogás megszűnt, de továbbra is hallatszott egy gyomor lassan elhaló panasza. König úgy tett, mintha nem venné észre.

Hallottátok az ígét. Mondta mesterségesen fölerősítve hangját. Az életet jelképező kenyér a szentírásban nem csupán a bőséget, és kiváltképpen nem csak a táplálékot szimbolizálja. Jézus nemcsak a nép testi jólétéről kíván gondoskodni, mikor kenyeret oszt. A lelki táplálék sokkal fontosabb számunkra minden testi tápláléknál.

A hosszadalmas magyarázat alatt újból korogni kezdett a gyomrom, s hiába gyúrtam, gyömöszöltem, szorítottam össze, el nem hallgatott.

De nemcsak az enyém. Mikor a fennkölt szónoklat véget ért, mint egy össze nem hangolt kórus, zúgott föl a növendékek hasa. Mintha egymástól fertőzést kaptunk volna, megállíthatatlanul hangzott a belőlünk kiinduló morajlás, és a tiszteletes se tehetett ellene semmit, mert az osztályt betöltötte a hang, a nem túl hangos, de erőteljes kifejezése az éhségnek. Felsőleges morajlás volt, az élet követelte a jussát, s nem tudtunk neki ellenállni.

König lenyűgözve hallgatott, majd azt mondta, hogy álljunk sorba. Azt hittük, vacsorára visz bennünket idő előtt, de nem nyitatta ki az ajtót, hanem elővett a zsebéből egy tábla svájci csokoládét, s azt mondta, hogy abból mindenki kap egy kis szopni valót. Pontosan így mondta: egy kis szopni való. Az ügyeletes kezébe adta, mire fölbuzdult az osztály, majdnem nekirohantunk a kezének, de egy intésre sorba álltunk, és türelmesen vártuk a piciny kockát, amennyi egy-egynek jutott.

Míg a soromra vártam, arra gondoltam, hogy már tudom, honnan van Könignek kerek pocakja, de azt hiszem, túl gyorsan és túl felületesen ítéltem róla. Nem lehetett önző, hiszen egész életét nekünk szentelte.

A svájciak küldték a ruházatunkat is, s a csomagokban valószínűleg volt egy kis cukorka, egy kis csokoládé is mutatóban.

Életemben akkor ettem először svájci csokoládét, mondhatom, az íze örök életemre a nyelvemen maradt.

Jó ideig hallgattunk Balos története után, aztán Messzike megszólalt.

Gyerünk, gyerekek, mert ránk hajnalodik. Mondta. Csak azt válogassátok, amit előre megbeszéltünk.

Mindhárman kaptunk egy-egy öltönyt. Balos kabátot is húzott, nekem meg méretre választottak ingeket, alsóneműt, cipőt. Szabályos csomagokat készítettünk magunknak, és csak fél kettő volt, mikor Messzike óvatosan bezárta maga mögött az áruház ajtaját.

Balos kuncogott.

Ezek nem is fogják tudni, hogy vendégeik voltak. Mondta.

Messzike köpött egyet.

A vásárlók többet lopnak nappal, mint mi éjszaka. Mondta. A kereskedőket meg ne féltsd. Elszámolják ők ezt kamatostul.

Olyan elegáns ruhát választottak nekem, hogy az egész osztály irigykedett rám. Jó ideig el voltam látva inggel, trikóval, pizsamával.

Évekkel később emlékeztettem rá Messzikét, milyen ügyesen ment be az áruházba.

Igen. Mondta. Balos vett rá, mindenáron föl akart téged öltöztetni. Nagyon sajnált, hogy olyan rongyosan jártál.

Sose gondoltam volna, hogy Balos törődött velem. Hirtelen úgy éreztem, mintha egy kis szelet csokoládé csúszott volna a nyelvemre. El is határoztam, hogy okvetlenül küldök be neki csomagot a dutyiba. Hadd lássa, hogy én is gondolok rá.

De aztán valahogy megfeledkeztem az egészeztől.